

Blok č. 3 – výše minimální mzdy, dávkový systém a prekarizace práce

Lidé ohrožení chudobou

- Osoba v materiální nouzi je jednatel nebo rodina, která nemá dostatečný příjem a jejich obecná sociální a ekonomická situace je vylučuje z možnosti užívání toho, co společnost přijímá jako základní životní potřeby.
- Současně tyto osoby jsou objektivně neschopné zvýšit svůj příjem vlastní prací či prodejem vlastního majetku, ani jakýmkoliv vlastními akcemi.

- Foto: Richard Bouda

Pilíře aktivního začleňování

Přiměřená podpora příjmu

Nízká

Ale i tak demotivující oproti minimální mzdě

Inkluzivní trhy práce

Nízká minimální mzda

Prekarizace práce

Dostupnost kvalitních služeb

Matka samoživitelka (36) se dvěma dětmi (v předškolním a školním věku) nedostává žádné výživné. Rodina bydlí v pronájmu, matka hledá práci. Má středoškolské vzdělání a ráda by pracovala v administrativě, ale má také zájem o manuální práci (prodavačka, servírka nebo pomoc v kuchyni). V současnosti pobírá sociální dávky a příspěvek na bydlení - důležitou pomoc při placení nájmu. V minulosti vykonávala letní brigádu, která jí přinesla další příjem na následující čtvrtletí, avšak vždy měla problémy s penězi vyjít. Pro účely znázornění vlivu napojení podpory příjmu na stav nezaměstnanosti jedince použili sociální pracovníci Charity ČR případ této matky a spočítali výdaje na pokrytí základních potřeb. Výsledek ukázal, že aby získala podobnou částku, jako když pobírala dávky, musela by dlouhodobě vydělávat 14 000 Kč (bez výdajů na dopravu, hlídání dětí, atd.). Vzhledem k předpokladům klientky a pracovním místům v regionu je takovou výši mzdy téměř nemožné získat. Navíc, pokud by práci sehnala a zase o ni přišla, musela by čekat až do příštího čtvrtletí, než by jí opět vyvstal nárok na jakékoliv dávky sociální podpory. Není tedy překvapivé, že lidé v obdobných situacích pracují nelegálně nebo jsou nuceni docházet do dvou zaměstnání, aby vyšli s penězi.

Minimální mzda – chudí pracující

-
- Česká republika má čtvrtou nejnižší minimální mzdu v Evropě.

-
- Pokud jde o podíl mediánové mzdy, minimální mzda v České republice tvoří dokonce pouhých 40 % mediánového příjmu. To je nejnižší hodnota v EU.

-
- 6 % zaměstnanců dostává minimální mzdu, která (v době kompletace zprávy) činí 9 200 Kč. Nedochozí k indexaci.

-
- Podíl pracujících lidí ohrožených chudobou v České republice se zvýšil z 3,6 % v roce 2008 na 4 % v roce 2013. Minimální mzda je navíc často nižší než sociální dávky, což vede k demotivaci těch, kteří hledají práci.

System pomoci v hmotné nouzi

- System pomoci v hmotné nouzi je financován ze státního rozpočtu. Je to jednotný system se specifickými podmínkami pro různé kategorie občanů.
- System je organizován centrálně, dávky jsou vypláceny na ÚP.
- Výše dávek se liší podle složení rodiny, u rodin s dětmi je navázaná na 2,4 násobek životního minima, u dospělých se odvíjí od existenčního minima. Měsíční dávka existenčního minima je 2 200 Kč, tj. 87 EUR. To platí od 1. 1. 2012, a ačkoliv rostou ceny, k dalšímu zvýšení zatím nedošlo. Za osoby v hmotné nouzi platí stát také zdravotní pojištění.

V rámci Systému pomoci v hmotné nouzi se poskytují tři druhy dávek:

Příspěvek na živobytí

- Výše příspěvku se stanoví případ od případu na základě zhodnocení příjmu jednotlivce nebo rodiny, snahy, příležitostí.

Doplatek na bydlení

- Výše se vypočítává jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a průkazným příjmem násobeno koeficientem 0,30 (v Praze 0,35).

Mimořádná okamžitá pomoc

- Může být vyplacena osobám, které mají trvalý pobyt v ČR (ve zvlášť naléhavých případech i osobám pobývajícím v ČR ilegálně)

Hlavní potíže

nízká minimální
mzda

nejisté pracovní
podmínky

dlouhodobá
nezaměstnanost

nedostatečná
odměna za
práci

využívání
sociálních
dávek

chudoba
pracujících

proč pracovat?

- Lidé zažívající chudobu musí formálně žádat o výplatu dávek. Nejsou-li toho schopni, svůj nárok neuplatní
- Chybějí informace o nárocích na pomoc
- Posuzování výše dávek má často subjektivní charakter
- Chybí sociální práce s žadateli o výplatu dávek
- Obce nemají podle zákona povinnost zabezpečit důstojný život lidem žijícím na jejich území
- Obce projevují snahu vypudit „problematické“ jednotlivce a rodiny na území jiné obce
- Dosavadní systém pomoci v hmotné nouzi není schopný řešit veškeré situace lidí zažívajících chudobu
- Není přímé propojení mezi dávkami a aktivní politikou zaměstnanosti, protože chybí adekvátní koordinace.

- Zvýšit úroveň **minimální mzdy** na 12 000 Kč a zavést přísnější **kontroly** dodržování pracovního práva zaměstnavateli

Na koho se obracíme

- **Vládní orgány, které by toto opatření mohly provést:** MPSV, Státní úřad inspekce práce.
- **Politický rámec:** Doporučení Evropské komise o aktivním začleňování osob vyloučených z trhu práce (pilíř “inkluzivní trhy práce”), český zákon o inspekci práce z března 2015, zákoník práce přijatý zákonem č. 262/2006 Sb., úmluva Mezinárodní organizace práce ILO č. 81 a č. 129 (obě ratifikované Českou republikou v roce 2011).
- **Jak by Evropská komise mohla podpořit toto opatření:** Vyzýváním ke zvýšení minimální mzdy a zavedením přísnějších kontrol inspekce práce v ČR.

Další doporučení

- Budovat síť poraden NNO
- Informovat pracovníky úřadů práce o příčinách a důsledcích života v chudobě a sociálním vyloučení, o jejich nárocích na pomoc a právech
- Vyžadovat povinnost sociální práce s žadateli o dávky (prevence)
- Vyhledávat osoby a rodiny žijící bez pomoci (street work)
- Zlepšit dostupnost bydlení
- Zlepšit dostupnost systému pomoci v hmotné nouzi pro lidi zažívající neúspěch a diskriminaci
- Zlepšit dostupnost sociálních služeb a zdravotní péče
- Zavést povinnost obcí zajistit osobám zažívajícím chudobu důstojné postavení.
- Usilovat o participaci osob zažívajících chudobu a sociální vyloučení na rozhodnutích, která se jich týkají.

Řešení pro budoucnost – minimální příjem

- Schéma minimálního příjmu dává jistotu lidem, kteří nemohou pracovat nebo nemají přístup k důstojné práci, nejsou schopni platit sociální pojištění nebo jejich nárok na podporu vypršel
- Schéma minimálního příjmu je definováno jako poslední resortní opatření, které má zajistit minimální životní standard pro jednotlivce a jejich rodiny, kteří nemají jiné možnosti finanční podpory
- Přiměřený minimální příjem, který je v Evropě vnímán jako 60 % mediánu průměrného příjmu, splňuje potřebu udržet lidi žijící pod hranicí chudoby v aktivním přístupu k životu.
- Zvyšování počtu lidí zažívajících chudobu narušuje základní demokratický princip rovnosti všech občanů.
- EK usiluje o vyváženou sociálně ekonomickou politiku EU, jejímž základním kamenem by mohl být systém minimálního příjmu ve všech členských zemích.

Na koho se obracíme

- **Vládní orgány:** MPSV, MMR, MF
- **Asociace krajů České republiky**
- **Svaz měst a obcí České republiky**
- **NNO působící proti chudobě a sociálnímu vyloučení**
- **Politický rámec:** Usnesení „Úloha minimálního příjmu v boji proti chudobě a prosazování společnosti sociálního začleňování v Evropě“, které přijal Evropský parlament v roce 2010. Evropská konference se v téže době zavázala ke snaze o snížení míry chudoby v rámci Strategie 2020.
- **Jak by Evropská komise mohla podpořit toto opatření:** Směrnice pro zavádění schématu minimálního příjmu pro osoby, které si jiným způsobem nedokáží obstarat základní životní potřeby.